

Ανάλυση στα γεγονότα

Ποιος θα δικάσει για την κατάφωρη κοινωνική αδικία;*Όταν φορείς της εξουσίας αυθαιρετούν***Του ΒΙΚΤΩΡΑ ΝΕΤΑ**

Η κοινωνική ανισότητα και η αδικία παράγουν διαφθορά, εγκληματικότητα και αποσύνθεση. Για την καταπολέμηση της ανισότητας και την εφαρμογή κοινωνικής δικαιοσύνης, υπεύθυνες είναι οι κυβερνήσεις, που με την εισοδηματική πολιτική τους κατανέμουν το εθνικό εισόδημα. Με τη δίκαιη κατανομή μικραίνει η ανισότητα, ενώ με την άδικη διευρύνεται το χάσμα μεταξύ πλουσίων και φτωχών. Η διεύρυνση του χάσματος οδηγεί σε αντιδράσεις, σε κοινωνική αναταραχή και εξέγερση. Και όμως, αυτές οι απλές αλήθειες παραμερίζονται από τις νεοφιλελεύθερες πολιτικές, που στο όνομα της ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας θυσιάζουν τον άνθρωπο και την αξία του. Στο ζήτημα της αδικίας υπεύθυνη είναι η Δικαιοσύνη, που με τα όργανά της πρέπει να προστατεύει προπαντός τους πολίτες από τις αδικίες και τις αυθαιρεσίες, ακόμη και απ' αυτές που παράγονται με αποφάσεις της εξουσίας. Εκπληρώνοντας αυτόν τον ρόλο, η Δικαιοσύνη μπορεί να διεκδικεί τον τίτλο αναγνώρισής της ως οχυρού της Δημοκρατίας. Κυβερνητικές και δικαστικές αποφάσεις, όμως, όπως και σκέψεις της εξουσίας που δημοσιοποιούνται, δείχνουν ότι η κοινωνική ανισότητα, το χάσμα μεταξύ πλουσίων και φτωχών, θα διευρύνεται. Και δεν είναι μόνον ελλληνικό, αλλά παγκόσμιο το φαινόμενο. Ο καπιταλισμός, ο ανάλγητος φιλελευθερισμός, μετά την κατάρρευση των καθεστώτων του λεγόμενου «υπαρκτού σοσιαλισμού», που είχε ως άμεση συνέπεια την εξαφάνιση του κομμουνιστικού κινδύνου, κυριολεκτικά ξεσάλωσε. Βρήκε το πεδίο ελεύθερο και άρχισε να σαρώνει τις κοινωνικές κατακτήσεις τη μία μετά την άλλη, χωρίς να συναντά σοβαρές αντιστάσεις. Με την ανοχή ακόμη και σοσιαλιστικών κυβερνήσεων, μερικές εκατοντάδες πολυεθνικών επιχειρήσεων και επιχειρηματιών συσσωρεύουν τον παγκόσμιο πλούτο εκμεταλλευόμενοι τις πλουτοπαραγωγικές πηγές του πλανήτη, τις τεράστιες κατακτήσεις της τεχνολογίας και την ανθρώπινη εργασία. Αυτή η συσσώρευση πλούτου σε λίγα χέρια οδηγεί σε εξαθλίωση, στην πείνα και στη δυστυχία, έως και στον θάνατο πολίτες, συνανθρώπους μας.

Οι πλουτοπαραγωγικές πηγές, η τεχνολογία και η ανθρώπινη εργασία και επινοητικότητα είναι παράγοντες που θα έπρεπε να εξασφαλίζουν την ευημερία σε όλους τους κατοίκους του πλανήτη. Προέβλεπαν οι ρομαντικοί και αισιόδοξοι ότι η τεχνολογία θα απελευθέρωνε τον άνθρωπο από τη δουλειά της εργασίας και θα του χάριζε ελεύθερο χρόνο για να απολαμβάνει τα αγαθά της ζωής, να ψυχαγωγείται και να μορφώνεται, να καλλιεργεί την ανθρώπινη αξία. Η απληστία, η έλλειψη ενός συστήματος κοινωνικής δικαιοσύνης, η δύναμη των ισχυρών και η αφέλεια των αδύναμων, που τους οδηγεί να ψηφίζουν εναντίον του συμφέροντός τους, οδηγούν στο ακριβώς αντίθετο αποτέλεσμα.

Όταν το ησιόδειο άροτρο αντικαταστάθηκε από το τρακτέρ και τα συστήματα αρδεύσεων περιόρισαν την εξάρτηση από τις βροχοπτώσεις, ενώ παράλληλα μεγάλες βελτιώσεις διευκόλυναν την καλλιέργεια και την αύξηση της παραγωγής, εξασφαλίστηκε θεωρητικά η επάρκεια τροφής και άλλων αγαθών. Και όμως, στην πράξη υπάρχουν ανεπάρκεια, στέρηση και πείνα, γιατί δεν υπήρξε η ανάλογη πολιτική πρόβλεψη για κοινωνική δικαιοσύνη. Αντίθετα, μάλιστα, προτάθηκαν από παγκόσμιους οργανισμούς -προαγωγούς του νεοφιλελευθερισμού, όπως ο ΟΟΣΑ, μέτρα ανισότητας, που οδηγούν στην ανεργία και στον κοινωνικό αποκλεισμό.

Κραυγαλέο παράδειγμα είναι η συστηματική επίθεση του κεφαλαίου και των οικονομολόγων του νεοφιλελευθερισμού κατά των βασικών αποδοχών των εργαζομένων. Καθιερώθηκε ο βασικός μισθός πρώτα στη Γαλλία το 1949, με στόχο να μειωθούν οι μισθολογικές διαφορές και να διανέμεται δικαιότερα το εισόδημα προς όφελος των ασθενέστερων. Υστερα από 40 χρόνια -κατά σύμπτωση, μετά την εξαφάνιση της κομμουνιστικής απειλής- προβλήθηκε το επιχείρημα, ότι ο βασικός μισθός είναι αιτία που αυξάνεται η ανεργία, γι' αυτό και θα πρέπει να απελευθερωθεί η αγορά εργασίας, να υπάρχει ευελιξία, δηλαδή ο εργοδότης να καθορίζει το ύψος των αποδοχών και όχι η συλλογική σύμβαση ή ο όποιος νόμος.

Το επιχείρημα των νεοφιλελεύθερων οικονομολόγων-υπηρετών του κεφαλαίου της αναληψίας υιοθετήθηκε από τον ΟΟΣΑ. Σε μελέτη του παγκόσμιου αυτού οργανισμού, τον οποίο συχνά επικαλούνται οι κυβερνήσεις όταν εφαρμόζουν αντιλαϊκά μέτρα, διαβάζουμε: «Σε μια εντελώς ανταγωνιστική αγορά, οι ανειδίκευτοι εργάτες με χαμηλή (περιθωριακή) παραγωγικότητα θα ελάμβανον χαμηλότατους μισθούς. Όταν, όμως, επιβάλλεται κατώτατο όριο μισθού, για άτομα των οποίων το κόστος εργασίας είναι μεγαλύτερο από το ελάχιστο περιθώριο κέρδους του προϊόντος που παράγουν, θα αποκλείονται από την αγορά εργασίας για λόγους κόστους και θα οδηγούνται στην ανεργία. Δεν γίνεται να πληρώνονται οι άνθρωποι περισσότερο από όσο παράγουν».

Το ερώτημα είναι: πώς μετρίεται η παραγωγικότητα του εργαζομένου, για να προσδιοριστεί και η ανάλογη αμοιβή του; Τα επιχειρήματα είναι σαθρά και ο στόχος ξεκάθαρος: να μένει απροσπάτευτος ο εργαζόμενος, για να μπορεί να τον εκμεταλλεύεται ανεξέλεγκτα ο εργοδότης του, προσφέροντάς του ψίχουλα από το τραπέζι του κέρδους. Το πετυχαίνουν, άλλωστε, αυτό οι επιχειρήσεις με τη «μαύρη» εργασία και με τη

μεταφορά των δραστηριοτήτων τους στις χώρες της εξαθλίωσης και του εξευτελιστικού μεροκάματου. Η ευελιξία στην αγορά εργασίας δεν πρόκειται να λύσει το πρόβλημα της ανεργίας, όπως δεν το λύνει και η άνοδος των δεικτών ανάπτυξης, που ουσιαστικά είναι άνοδος του κέρδους και αύξηση του πλούτου των ολίγων, με παράλληλο άνοιγμα της κοινωνικής ανισότητας.

Από την προηγούμενη δεκαετία, ο κορυφαίος Γάλλος δημοσιογράφος Claude Julien είχε επισημάνει με άρθρα του ότι έχει ξεπεραστεί στις δυτικές χώρες το δόγμα που υποστηρίζει πως η οικονομική ανάπτυξη δημιουργεί νέες θέσεις εργασίας, αφού η ανεργία εξαπλώνεται παντού, με πρώτα θύματα τους φτωχούς. Σε ένα άρθρο του έγραψε: «Μια Δημοκρατία δεν μπορεί να εγκαταλείπει το μονοπώλιο των αποφάσεων σε επιχειρήσεις, που με την αυτοματοποίηση της παραγωγής πετούν στο πεζοδρόμιο εκατομμύρια άνεργους, για να αναλάβει την ευθύνη τους στη συνέχεια το κοινωνικό σύνολο. Ουσιαστικά απαιτούνται μια νέα προσέγγιση της ανθρώπινης εργασίας και της ζωής σε οργανωμένες κοινωνίες, η αναθεώρηση των οικονομικών «νόμων», που έχουν, κατά μεγάλο μέρος, αχρηστευθεί από τις πρωτοφανείς αλλαγές και η διαπραγμάτευση νέων προτύπων για τις διεθνείς συναλλαγές. Μας χρειάζεται, δηλαδή, με λίγα λόγια, η σύνθεση ενός νέου τρόπου ανάπτυξης. Αν αυτός δεν υπάρξει, η "Παγκόσμια αθλιότητα" (τίτλος του βιβλίου του Pierre Bourdieu) θα ξεσπάσει με βίαιους σπασμούς, που δεν θα χαριστούν σε καμιά από τις χώρες του πλανήτη».

Ηδη η ελληνική κοινωνία γνωρίζει τους βίαιους σπασμούς που προκαλούνται από τις κυβερνητικές νεοφιλελεύθερες πολιτικές, αλλά και από άδικες δικαστικές αποφάσεις, όπως αυτή του Ελεγκτικού Συνεδρίου κατά δικαιωμάτων συμβασιούχων και η άλλη του «Μισθοδικείου», για τις αποδοχές των δικαστικών. Οι φορείς της εκτελεστικής και της δικαστικής εξουσίας βρίσκονται σε πλήρη αντίθεση με το πνεύμα της κοινωνικής δικαιοσύνης, το οποίο θα πρέπει να υπηρετούν.

Μήπως με την πολιτική της λιτότητας ανοίγει ο δρόμος της ανάπτυξης και της ευημερίας; Ο Γεώργιος Παπανδρέου υποστήριζε με πάθος ότι: «Είναι εσφαλμένη η θεωρία, ότι η ευημερία των λαϊκών τάξεων, η δικαία κατανομή του εθνικού εισοδήματος, κοινωνική δικαιοσύνη αποτελεί εμπόδιον διά την οικονομικήν ανάπτυξιν. Και ότι, τάχα, πρέπει να διέλθωμεν από μίαν λαϊκὴν στενοχωρίαν του παρόντος διά να εξασφαλίσωμεν το μέλλον. Η αληθής, η υγιής θεωρία, είναι ότι μόνον με την εξασφάλισιν του παρόντος εξασφαλίζεται και το μέλλον. Οτι η κοινωνική δικαιοσύνη δεν αποτελεί εμπόδιον, αποτελεί συντελεστήν της οικονομικής αναπτύξεως».

vicnet@enet.gr